Θεωρία Κεφάλαιο 4ο Γ΄ Λυκείου

- Κρούσεις

SCHOOLDOCTOR

Κρούσεις

Ανάλογα με την διεύθυνση που κινούνται τα σώματα πριν συγκρουσθούν οι κρούσεις διακρίνονται σε: **Κεντρικές , Έκκεντρες , Πλάγιες.**

Κεντρική ονομάζεται η κρούση κατά την οποία τα διανύσματα των ταχυτήτων των κέντρων μάζας των σωμάτων που συγκρούονται βρίσκονται στην ίδια ευθεία.

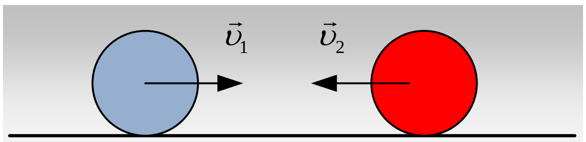

Έκκεντρη ονομάζεται η κρούση στην οποία οι ταχύτητες των κέντρων μάζας των σωμάτων που συγκρούονται είναι παράλληλες.

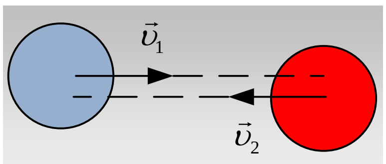

Πλάγια ονομάζεται η κρούση αν οι ταχύτητες των σωμάτων βρίσκονται σε τυχαίες διευθύνσεις.

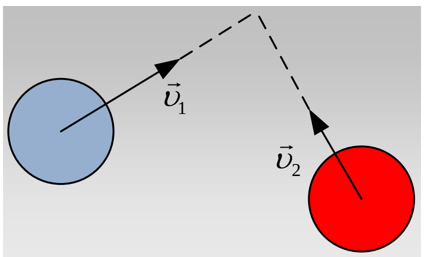

Η ορμή ενός συστήματος σωμάτων, κατά την διάρκεια της κρούσης, **διατηρείται**.

$$\vec{p}_{ολ(αρχ)} = \vec{p}_{ολ(τελ)}$$

Ανάλογα αν διατηρείται ή όχι η κινητική ενέργεια οι κρούσεις διακρίνονται σε **Ελαστικές**

και Ανελαστικές ή Πλαστικές (τα σώματα είναι συσσωμάτωμα μετά την κρούση):

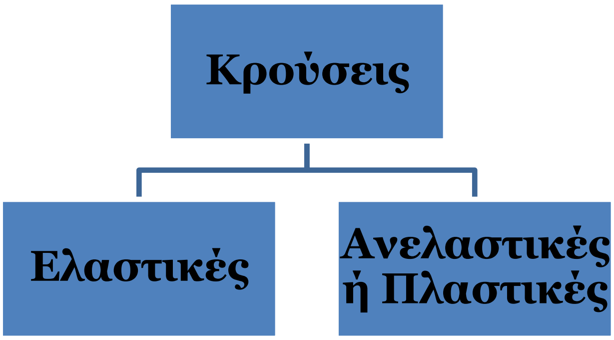

Ελαστικές Διατηρείται η κινητική ενέργεια του συστήματος των συγκρουόμενων σωμάτων

Ανελαστικές Μέρος της αρχικής κινητικής ενέργειας μετατρέπεται σε θερμότητα

Πλαστικές
είναι αυτές που οδηγούν σε συγκόληση των σωμάτων(δημιουργία συσσωματώματος)

Κεντρική και ελαστική κρούση.

Θεωρούμε τη μετωπική ελαστική κρούση ανάμεσα σε δύο σφαίρες Σ1 και Σ2, με μάζες m_1 και m_2 που οι ταχύτητες τους είναι αντίστοιχα υ_1 , πριν τη κρούση και υ_2 , μετά την κρούση.

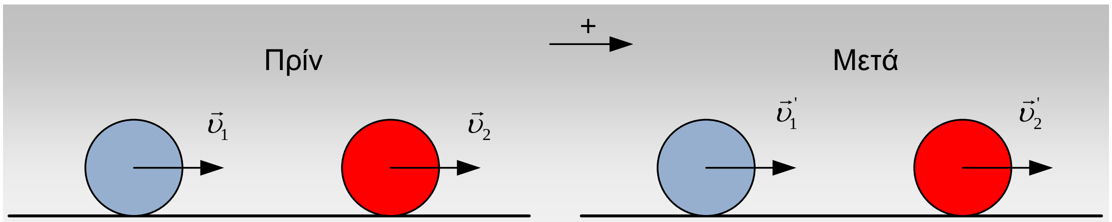

Εφόσον αυτές οι ταχύτητες βρίσκονται πάνω στην ευθεία x΄x μπορούμε να θεωρήσουμε αυτή την ευθεία σαν άξονα με θετική φορά που σημειώνεται στο σχήμα και να γράψουμε την αρχή διατήρησης της ορμής με αλγεβρική μορφή.

$$\vec{p}_1+\vec{p}_2=\vec{p}_1'+\vec{p}_2' \Rightarrow m_1.\upsilon_1+m_2.\upsilon_2=m_1.\upsilon_1'+m_2.\upsilon_2' \Rightarrow m_1(\upsilon_1-\upsilon_1')=m_2(\upsilon_2'-\upsilon_2)(1)$$

Εφαρμόζοντας την αρχή διατήρησης της κινητικής ενέργειας έχουμε :

$$K_1+K_2=K_1'+K_2' \Rightarrow \frac{1}{2}m_1\upsilon_1^2+\frac{1}{2}m_2\upsilon_2^2=\frac{1}{2}m_1\upsilon_1'^2+\frac{1}{2}m_2\upsilon_2'^2$$

$$m_1(\upsilon_1^2-\upsilon_1'^2)=m_2(\upsilon_2'^2-\upsilon_2^2)\Rightarrow$$

$$m_1(\upsilon_1+\upsilon_1')(\upsilon_1-\upsilon_1')=m_2(\upsilon_2'+\upsilon_2)(\upsilon_2'-\upsilon_2)(2)$$

Διαιρούμε τις (2) και (1) κατά μέλη και βρίσκουμε:

$$\upsilon_1+\upsilon_1'=\upsilon_2+\upsilon_2'(3)$$

Επιλύνοντας το γραμμικό σύστημα των εξισώσεων που προέρχονται από τις σχέσεις :

$$(1) \Rightarrow m_1\upsilon_1 + m_2\upsilon_2 = m_1\upsilon_1' + m_2\upsilon_2'$$

$$(3) \Rightarrow \upsilon_1 + \upsilon_1' = \upsilon_2 + \upsilon_2'$$

Βρίσκουμε ότι:

$$\upsilon_1' = \frac{(m_1 - m_2)\upsilon_1 + 2m_2\upsilon_2}{m_1 + m_2} \quad (4)$$

$$\upsilon_2' = \frac{(m_2 - m_1)\upsilon_2 + 2m_1\upsilon_1}{m_1 + m_2} \quad (5)$$

Ειδικές περιπτώσεις

- **Τα δύο σώματα έχουν ίσες μάζες ($m_1 = m_2 = m$)**

Από τη σχέση (4) έχουμε:

$$\upsilon_1' = \frac{(m - m)\upsilon_1 + 2m\upsilon_2}{m + m} \Rightarrow \upsilon_1' = \frac{2m\upsilon_2}{2m} \Rightarrow \upsilon_1' = \upsilon_2$$

και από τη σχέση (6) έχουμε:

$$\upsilon_2' = \frac{(m - m)\upsilon_2 + 2m\upsilon_1}{m + m} \Rightarrow \upsilon_2' = \frac{2m\upsilon_1}{2m} \Rightarrow \upsilon_2' = \upsilon_1$$

Συμπέρασμα: Όταν συγκρούονται δύο σώματα με ίσες μάζες μετωπικά και ελαστικά ανταλλάσσουν ταχύτητες.

- **Η Σ2 ήταν ακίνητη πριν την κρούση (υ_2=0)**

Από τη σχέση (4) έχουμε:

$$\upsilon_1' = \frac{(m_1 - m_2)\upsilon_1}{m_1 + m_2} \quad (6)$$

και από τη σχέση (6) έχουμε:

$$\upsilon_2' = \frac{2m_1\upsilon_1}{m_1 + m_2} \quad (7)$$

- **Η Σ2 ήταν ακίνητη πριν την κρούση (υ_2=0) και οι δυο σφαίρες έχουν την**

ίδια μάζα (m1= m2) οι τύποι γίνονται

$$\upsilon_1' = \frac{(m_1 - m_2)\upsilon_1}{m_1 + m_2} \Rightarrow \upsilon_1' = 0$$

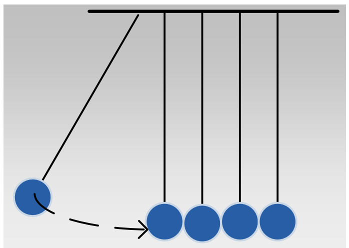

$$\upsilon_2' = \frac{2m_1\upsilon_1}{m_1 + m_2} \Rightarrow \upsilon_2' = \upsilon_1$$

Συμπέρασμα: Όταν συγκρούονται δύο σώματα με ίσες μάζες μετωπικά και ελαστικά ανταλλάσσουν ταχύτητες και επομένως το πρώτο σώμα μένει ακίνητο.

Κεντρική ελαστική κρούση σώματος με άλλο πολύ μεγάλης μάζας

- **Αν η μάζα m_2 της σφαίρας Σ2 είναι πολύ μεγαλύτερη από την μάζα m1 της σφαίρας Σ1**, δηλαδή m1 << m2 θα είναι

$$\frac{m_1}{m_2} << 1 \Rightarrow \frac{m_1}{m_2} \to 0$$

οπότε:

$$\upsilon_1' = \frac{\left(\frac{m_1}{m_2} - 1\right)\upsilon_1}{\frac{m_1}{m_2} + 1} + \frac{2\upsilon_2}{\frac{m_1}{m_2} + 1} \Rightarrow \upsilon_1' = \frac{(0-1)\upsilon_1}{0+1} + \frac{2\upsilon_2}{0+1} \Rightarrow \upsilon_1' = -\upsilon_1 + 2\upsilon_2$$

$$\upsilon_2' = \frac{2\frac{m_1}{m_2}\upsilon_1}{\frac{m_1}{m_2} + 1} + \frac{\left(1 - \frac{m_1}{m_2}\right)\upsilon_2}{\frac{m_1}{m_2} + 1} \Rightarrow \upsilon_2' = \frac{0.\upsilon_1}{0+1} + \frac{(1-0).\upsilon_2}{0+1} \Rightarrow \upsilon_2' = \upsilon_2$$

Κεντρική ελαστική κρούση σώματος με άλλο ακίνητο πολύ μεγάλης μάζας (υ2=0)

- **Αν η μάζα m_2 της ακίνητης σφαίρας Σ2 είναι πολύ μεγαλύτερη από την μάζα m_1 της σφαίρας Σ1,** δηλαδή m1 << m2 θα είναι :

$$\frac{m_1}{m_2} << 1 \Rightarrow \frac{m_1}{m_2} \to 0$$

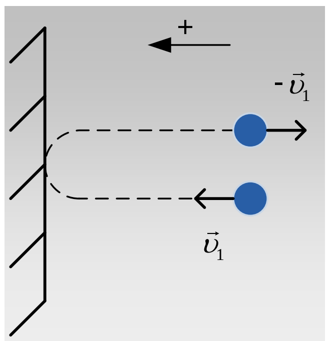

οπότε:

$$\upsilon_1' = \frac{\left(\frac{m_1}{m_2}-1\right)\upsilon_1}{\frac{m_1}{m_2}+1} \Rightarrow \qquad \boxed{\upsilon_1' = \frac{(0-1)\upsilon_1}{0+1} \Rightarrow \upsilon_1' = -\upsilon_1}$$

$$\upsilon_2' = \frac{2\frac{m_1}{m_2}\upsilon_1}{\frac{m_1}{m_2}+1} \Rightarrow \qquad \boxed{\upsilon_2' = \frac{0}{0+1} \Rightarrow \upsilon_2' = 0}$$

Πλάγια ελαστική κρούση σώματος σε κατακόρυφο τοίχο

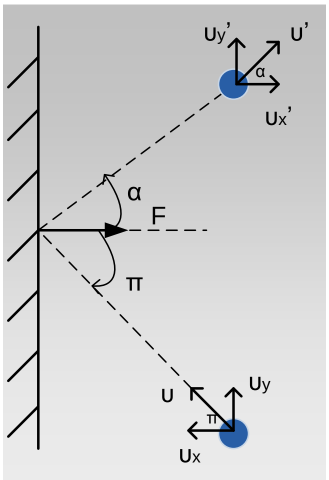

$$\left.\begin{aligned} \upsilon_x &= -\upsilon_x' \\ \upsilon_y &= \upsilon_y' \end{aligned}\right\} \xrightarrow{\upsilon' = \sqrt{\upsilon_x'^2 + \upsilon_x'^2}} \boxed{|\upsilon'| = |\upsilon|} \qquad \boxed{\upsilon_2' = 0}$$

$$\frac{\upsilon_y'}{\upsilon'} = \frac{\upsilon_y}{\upsilon} \xrightarrow{\upsilon' = \upsilon \,\&\, \upsilon_y' = \upsilon_y} \eta\mu\alpha = \eta\mu\pi \longrightarrow \boxed{\alpha = \pi}$$

Κεντρική ελαστική κρούση σώματος με άλλο <u>πολύ μικρής μάζας</u>

- **Αν η μάζα m2 της σφαίρας Σ2 είναι πολύ μικρότερη από την μάζα m1 της σφαίρας Σ1,** δηλαδή m1>>m2 θα είναι

$$\frac{m_2}{m_1} >> 1 \Rightarrow \frac{m_2}{m_1} \to 0$$

οπότε:

$$\upsilon_1' = \frac{\left(1-\frac{m_2}{m_1}\right)\upsilon_1}{1+\frac{m_2}{m_1}} + \frac{2\frac{m_2}{m_1}\upsilon_2}{1+\frac{m_2}{m_1}} \Rightarrow \boxed{\upsilon_1' = \frac{(1-0).\upsilon_1}{1+0} + \frac{2.0.\upsilon_2}{1+0} \Rightarrow \upsilon_1' = \upsilon_1}$$

$$\upsilon_2' = \frac{2\upsilon_1}{1+\frac{m_2}{m_1}} + \frac{\left(1-\frac{m_2}{m_1}\right)\upsilon_2}{1+\frac{m_2}{m_1}} \Rightarrow \boxed{\upsilon_2' = \frac{2.0.\upsilon_1}{1+0} + \frac{(1-0).\upsilon_2}{1+0} \Rightarrow \upsilon_2' = 2\upsilon_1 - \upsilon_2}$$

Κεντρική ελαστική κρούση σώματος με άλλο <u>ακίνητο πολύ μικρής μάζας</u> ($\upsilon_2=0$)

- **Αν η μάζα m2 της ακίνητης σφαίρας Σ2 είναι πολύ μικρότερη από την μάζα m1 της σφαίρας Σ1,** δηλαδή $m_1>>m_2$ θα είναι

$$\frac{m_2}{m_1}>>1 \Rightarrow \frac{m_2}{m_1} \to 0$$

οπότε:

$$\upsilon_1' = \frac{\left(1-\frac{m_2}{m_1}\right)\upsilon_1}{1+\frac{m_2}{m_1}} \Rightarrow \boxed{\upsilon_1' = \frac{(1-0).\upsilon_1}{1+0} \Rightarrow \upsilon_1' = \upsilon_1}$$

$$\upsilon_2' = \frac{2\upsilon_1}{1+\frac{m_2}{m_1}} \Rightarrow \boxed{\upsilon_2' = \frac{2.0.\upsilon_1}{1+0} \Rightarrow \upsilon_2' = 2\upsilon_1}$$